

Як у Львові перейменовували вулиці

Лариса МАРЧУК
(Львів)

У 1990 році, ще до проголошення незалежності України, у Львові розпочали перейменовувати вулиці й площі: радянські назви, які формували «совкову» свідомість, замінили на нові, повернули історичні. Однак цей процес триває й донині, розповів «Вічу» незмінний із тих часів член комісії міської ради з перейменування вулиць, директор Львівської обласної універсальної наукової бібліотеки, історик Іван СВАРНИК.

– Пане Іване, яку мету переслідували ентузіасти перейменування вулиць у Львові 25 років тому?

– Є така наука, як топоніміка, у перекладі з грецької: місце та ім'я, назва. Це інтегральна наукова дисципліна, що перебуває на стику трьох наук – географії, історії та лінгвістики. Оскільки призначення і функція топонімів – це виокремлення, індивідуалізація, ідентифікація тих об'єктів, які іменують, то, відповідно, й нашим основним завданням було відтворити, повернути ті топоніми, які вказували б на те, що Львів має свою індивідуальність, свою історію, своїх героїв. Львів має бути українським і європейським, а не радянським – таку мету ми поставили перед собою.

До цього комуністична пропаганда, яка намагалася вплинути на свідомість місцевого населення, активно робила свою справу. Приміром, уже до 1946 року було перейменовано понад 500 вулиць. І це зробило Львів типовим містом Радянського Союзу. У Львові, як і в усіх містах СРСР, були вулиці Леніна, Дзержинського, Енгельса тощо. Однак зауважу, що не лише радянська влада змінювала назви вулиць. 1941 року, коли німецькі війська окупували Львів, центральну вулицю нашого міста назвали ім'ям Адольфа Гітлера й поставили на ній пам'ятник фюреру.

– Поясніть, будь ласка, механізм перейменування вулиць, працюваний у міській раді, адже, крім національного піднесення, що панувало в ті часи у Львові, не обійшлося без спротиву чималोї частини городян.

– У 1990 році у Львівській міській раді була створена спеціальна комісія з перейменування вулиць, яку очолив відомий історик, тодішній директор Державного історичного архіву у Львові Орест Мацюк. До складу входили знані вчені, культурологи, історики, мистецтвознавці. Серед них – Іван Крип'якевич, Володимир Вуйцик, Юліан Дорош, Олег Романів. Усі вони вже відійшли у вічність. Окремо працювала комісія національності й духовного відродження, котра запропонувала спи-

сок видатних імен, які мали б бути увічнені в назвах вулиць. Свої заявки подавали як громадяни міста, так і установи, творчі спілки, виші, науково-дослідні інститути, промислові підприємства... Листів отримали дуже багато з численними пропозиціями. Їх відбирали, обговорювали на засіданнях комісії і, коли досягали згоди, виносили на сесію міської ради. Тоді всі відчували велику відповідальність за цю справу. Звісно, був і спротив – третина російського населення Львова категорично заперечувала проти перейменування вулиць Чехова, Пушкіна, Грибоєдова, Лермонтова, Горького, Ватутіна, Герцена та інших російських чи радянських діячів, не пов'язаних із цим містом. Однак національний дух переважав, що й сприяло відродженню української історії й прискорило процес перейменування вулиць.

Так, вулиця Пушкіна стала генерала Чупринки – на честь українського політичного діяча, генерала-хорунжого УПА Романа Шухевича, котрий очолював її під ім'ям Тараса Чупринки. Вулиця Горького дістала ім'я видатного вченого-етнографа Володимира Гнатюка. Були випадки, коли на перейменування вулиць вплинули політичні події. Наприклад, вулицю Лермонтова назвали іменем чеченського генерала Джохара Дудаєва.

– Скільки вулиць у місті тоді перейменовували і з якими проблемами стикалися?

– За одну каденцію ми повернули старі назви й дали нові 550 вулицям нашого міста. Найдовше – з 1990-го по 1992 рік – тягнулося перейменування вулиці Миру на Степана Бандери. На цій вулиці розташований університет «Львівська політехніка», де він навчався. Коли надійшла перша пропозиція, то В'ячеслав Чорновіл сказав, що це питання ще не на часі й «Київ нас не зрозуміє». Тож вулиця Степана Бандери з'явилася лише через два роки. Вулицю Дзержинського, де розташовувалося КДБ, назвали іменем генерала Дмитра Вітовського. Тоді до міської ради надійшов колективний лист – протест від мешканців цієї вулиці. Коли ж почали розслідування, то виявилось, що підписи бу-

ли сфальсифікованими. Ми обрали ім'я Вітовського не випадково: він був людиною військовою і з жодним націоналістичним рухом не пов'язаний. Дмитро Вітовський увійшов в історію як військовий міністр ЗУНР.

Були й такі випадки, коли змінювали тільки імена, а прізвища залишалися. Вулиця Валі Котика стала Богдана Котика, на честь міського голови Львова, який особливо прислужився місту в роки перебудови. Вулицю комуніста Полубоярова перейменовували на гетьмана Павла Полуботка.

– Наскільки є затратним для міського бюджету процес перейменування вулиць?

– Я вважаю, що проблеми з коштами не існує. Вона є надумана для того, щоб нічого не робити й усе залишати по-старому. Адже всі добре розуміють, що таблички з назвами вулиць на будинках постійно потребують оновлення. І це передбачено в кожному місцевому бюджеті. Бо під дією атмосферних явищ – дощу, снігу, морозу, ожеледиці, спеки – таблички руйнуються, відтак часом і назву на них не прочитаєш. Процес заміни табличок відпрацьований у комунальних службах до автоматизму. Змінюється назва вулиці – все це фіксується в жехах чи будинкових комітетах, котрі завжди дадуть необхідну довідку про те, яку назву мала вулиця і яку дістала.

***

Нині Львів – найпопулярніше місто в Україні серед туристів. Саме своєю історією та індивідуальністю воно найбільше приваблює наших співвітчизників зі Сходу України, у котрих неабияке зацікавлення викликають історичні назви вулиць – Друкарська, Шевська, Руська, Валова, Підвальна, Краківська, Староєврейська... За 25 років у Львові виросло нове покоління львів'ян, які звикли до повернутих давніх назв вулиць – Личаківська, Клепарівська, Замарстинівська, Городоцька, Люблінська, Катедральна, навіть не знаючи, що за роки радянської влади, це були вулиці Леніна, Кузнецова, 1 Травня, Терешкової, Рози Люксембург...